Réka HEGYI

Degetul pe rană – Bienala teatrelor suedeze 2007

Suedia prezintă mai multe curiozități pentru cei obișnuiți cu teatrele est-europene. Probabil este una dintre puținele țări din lume care respectă teatrul și recunosc importanța lui în societate. Sumele mari alocate companiilor, festivalurilor și cercetărilor în domeniu poate nu sunt atât de relevante ca, de exemplu, numărul de cronicari „pe cap de locuitor": filiala suedeză a AICT numără 115 membri (populația țării fiind de 9 milioane).

Pe lângă Teatrul Dramatic Regal – *Kungliga Dramatiska Teatern* sau *Dramaten* –, (corespondentul Scenei Naționale), unde se joacă mai ales piese din literatura clasică, în capitala țării își are sediul încă un teatru național, *Riksteatern*, care își propune să asigure oricărui cetățean accesul la spectacole. Astfel, acest „teatru național ambulant" în fiecare an produce aproximativ 60 de spectacole pentru turnee în orașe și localități mici, susținute în săli special amenajate, dar și în școli, case de cultură sau în aer liber. Pentru a satisface toate gusturile, pe lângă spectacolele dramatice bazate pe piese clasice și contemporane, diferitele secțiile ale Riksteatern prezintă spectacole muzicale, de dans sau spectacole destinate copiilor. Riksteatern și companiile asociate atrag aproximativ 800.000 de spectatori anual.

Majoritatea orașelor susțin câte un teatru de stat (*Stadsteatern*) și fiecare „județ" (*land*) are un teatru regional (*Länsteatern*), ambele reprezentând companii stabile. Paleta este îmbogățită de mici teatre, unele experimentale, create de tineri profesioniști, sau de trupele de amatori.

Toate teatrele din Suedia – trupe profesioniste și companii independente, experimentale ori pentru copii – se întâlnesc la **Bienala Teatrelor Suedeze**, un festival itinerant, găzduit pe rând de câte un teatru „județean", asociat cu una sau mai multe localități apropiate – pentru a asigura spațiu corespunzător fiecărei reprezentații și pentru a face posibil ca un spectacol să fie jucat de mai multe ori.

Bienala este corespondentul Festivalului Național de Teatru „I.L. Caragiale". Asemănarea este amplificată și de faptul că nu se premiază reprezentații, participarea la Bienală valorând cât un premiu prestigios. La finalul maratonului teatral de cinci zile și cinci nopți, se organizează o mare festivitate (cină, muzică, party) în cadrul căreia se înmânează premiile criticilor (puține la număr, în comparație cu Premiile UNITER). Diferența majoră: nu numai câțiva aleși ai breslei au oportunitatea să vizioneze toate aceste spectacole.

Criteriul urmărit de cei șapte critici selecționeri este, firește, cel al calității. Totuși, fiecare ediție are un specific. Anul acesta, de exemplu, s-a întâmplat ca toate piesele să fie semnate de autori contemporani din Suedia, majoritatea debutanți, deci în centrul atenției s-a aflat dramaturgia contemporană.

Caracterul național al acestui Festival a fost subliniat de mai multe ori, deși, printre cei aproape 1500 participanți au fost și aproximativ 80 de oaspeți internaționali: critici, traducători ai literaturii dramatice, organizatori de festivaluri sau cei implicați în unul dintre numeroasele proiecte internaționale inițiate de Suedia

(cum ar fi „Voices of Children" – pentru propagarea unui teatru specific celor mici în țări unde acest tip de spectacol nu are tradiție).

Discuțiile organizate pe diverse teme acute ale teatrului suedez, cum ar fi internetul și critica teatrală, copiii, școlile și teatrul, statutul scenelor naționale în era globalizării etc., au atras foarte mulți participanți. Publicul nu s-a sfiit să întrebe, chiar să atace. Printre specialiștii, creatorii și politicienii invitați pentru aceste seminare au fost și coordonatori de proiecte care au rezolvat probleme asemănătoare în țările învecinate, Danemarca și Norvegia.

Pentru noi, cei care nu vorbim limba suedeză, aceste programe, ca și unele prezentări de carte și DVD, lecturile în limba engleză a unor piese contemporane s-au dovedit a fi chiar mai interesante decât spectacolele din program, care, cu o excepție, nu au fost traduse. Rezumatele puse la dispoziția noastră, din păcate, nu au fost destul de amănunțite, astfel că nuanțele dialogurilor, umorul textului și implicit râsul publicului au rămas adesea un mister. Dar se pare că nici cunoașterea limbii n-ar fi fost de ajuns: trimiterile la personalități ale politicii, la bârfele cotidiene sau la unele știri care au bulversat opinia publică necesitau explicații și pentru cei ce înțelegeau textul.

Cel mai interesant experiment al teatrului suedez contemporan, intitulat *Babydrama*, este un spectacol montat de Suzanne Osten pentru bebeluși de 6-12 luni. Precedat de o cercetare amplă, derulată timp de doi ani, spectacolul are ca subiect o naștere. Se pare că toți micii spectatori sunt foarte atenți și nu urmăresc doar mișcările și sunetele, ci înțeleg și „mesajul". Experimentul continuă prin urmărirea privirii și ochilor bebelușilor cu camere video ascunse.

Cu toate că după câte un spectacol ne-am simțit uneori debusolați, din vizionări și discuții informale am putut schița o imagine generală asupra teatrului suedez contemporan. Tinerii creatori sunt în conflict cu generația mai vârstnică, extrem de conservatoare, care nu înțelege fenomenele ieșite la suprafață după o deschidere a societății. Astfel, homosexualitatea, de-viațiile sexuale sau familiile destrămate din cauza lipsei de comunicare sunt problematizate de mai mulți autori. O piesă întreagă prezintă un prim-ministru suedez și personajele din anturajul său – publicul recunoscându-l în personaj pe fostul prim-ministru, la premiera care a avut loc cu puțin înaintea alegerilor generale din 2006. O altă problemă acută în cea mai mare țară nordică pare a fi imigrația: cetățeni proveniți din culturi foarte diferite de cea europeană nu-și găsesc locul în societatea democratică, femeile musulmane nu înțeleg emanciparea, dar și invers, copiii și tinerii nu înțeleg de ce colegele lor trebuie să poarte vălul sau alte accesorii ciudate sau de ce nu mănâncă exact ca și ei. Acest subiect este înfățișat într-o parodie dinamică, dar chiar și așa, se poate spune că e un mod de a se pune degetul pe rană.

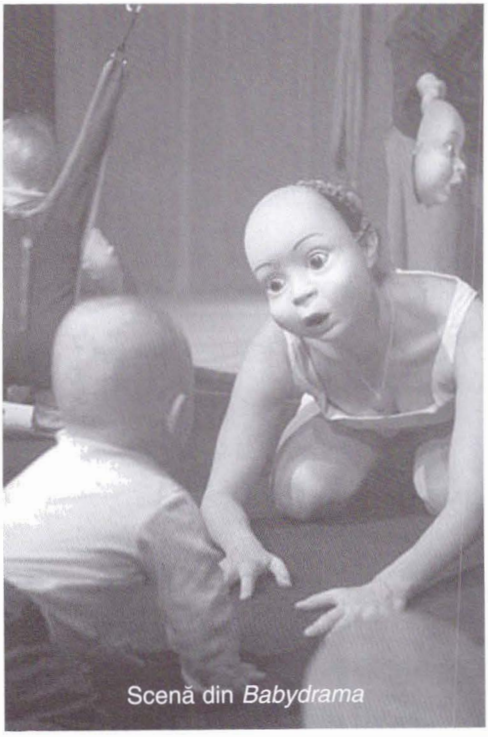
Scenă din *Babydrama*